

Eivind Valestrand. Foto: Privat

Trude Basso. Foto: Privat

Streiken er over. Uroen fortsetter

Historiens lengste sykehusstreik er over. Fem medisinerere snakker om konflikten, hva de frykter og hva de ønsker seg av fremtidens helsevesen.

– Jeg kjenner leger som i disse dager har bestemt seg for at sykehus ikke frister på grunn av uro over dagens situasjon, sier medisinstudent Eivind Valestrand.

Han er påtroppende leder for Norsk medisinstudentforening (Nmf) og skrev i høst i Dagens Medisin at han ikke tror arbeidsgiverorganisasjonen Spekter vil ha gode leger.

– Hvis Spekter ønsker at legene på sykehusene skal være gode må de gi dem gode rammer. Jeg tror de fleste ikke bare ønsker en lege som er faglig sterk, men som også har tid og overskudd til å snakke med dem. En slik lege har jeg lyst til å bli.

– Strikken er tøyd for langt

En streikende lege er en sjelden lege. Kun to ganger i Legeforeningens 130 år lange historie har leger streiket.

– Det er vår plikt som leger å si i fra når forsøk på dialog ikke når frem og uforsvarlige pålegg drypper ned fra en arbeidsgiver som er avskåret fra klinikken, sier Trude Basso, lege i spesialisering ved St. Olavs hospital.

Basso har kritisert Spekter og vært i debatt med direktøren ved eget sykehus som hun mener ikke kjenner situasjonen ved eget sykehus godt nok.

– Jeg vet hvor lammende sliten man kan være etter å ha løpt i 18 timer. Det er vi som

har disse jobbene som best kan si når strikken er tøyd for langt og forholdene ikke lenger er forsvarlige.

Fra rullerende planer til nytt system

Forsvarlighet og planlegging av sykehuslegers arbeidstid var streikens store strids-spørsmål. Så langt har det vært vanlig å benytte seg av såkalte «rullerende planer» i

«Det er vår plikt som leger å si i fra når forsøk på dialog ikke når frem»

Trude Basso

planlegging av legers arbeidstid, et fast oppsett hvor leger inngår i et vaktlag som følger en arbeidsplan. For eksempel vil man med en tenkt arbeidsplan på åtte uker hvor en lege er satt opp på vakt torsdag i første uke, vite at samme lege vil ha vakt hver åttende torsdag året rundt.

Uro og bekymring om «en strikk som er tøyd for langt», er bakgrunnen for at Legeforeningen gikk til streik, og kommer av at flere sykehus nå har begynt å planlegge arbeidstiden på en ny måte. Ett bestemt sykehus har fått en sentral plass i konflikten om arbeidstid.

På jobb tre helger på rad

I 2013 startet Sykehuset Østfold å lage individuelle planer for legene på kirurgisk avdeling. Hver lege har sin egen plan hvor arbeidstiden er gjennomsnittsberegnet over et helt år.

– Det virker ikke som om ledelsen vet hva de driver med. I beste fall strekker de lovverket, i verste fall er det snakk om brudd på lover og regler i arbeidslivet, sier Odd Bjørn Salte, tidligere lege i spesialisering (LIS) ved avdelingen og tillitsvalgt i Yngre legers forening.

Salte har karakterisert forholdene ved avdelingen som «rovdrift» og valgte selv å slutte etter innføringen av de nye planene. Med individuelle planer trenger ikke arbeidet fordeles regelmessig, men kan bestå av lange arbeidsuker på opp mot 60 timer over lang tid.

– Med det nye systemet har noen av legene hos oss endt opp med å jobbe både tre og fire helger på rad. Til sammenlikning streiket sykepleierne for noen år tilbake da de reagerte på å jobbe annenhver helg, sier Salte.

Shruti Sharma. Foto: Privat

Odd Bjørn Salte. Foto: Privat

Siri Tau Ursin. Foto: Privat

Han er ikke alene om å være opprørt. En stor del av LIS-ene har sluttet, og Salte kjenner til at flere vurderer å bytte arbeidsplass. Nå er det mangel på erfarne LIS-er, men de ansatte opplever likevel å møte døve ører hos ledelsen.

– Vi har sagt ifra i snart tre år. Det har blitt mange møter, men innspillene våre blir ikke tatt til følge. Det virker som de synes legene er til bry.

Tilpasning fullt mulig i dag

Konflikten mellom Spekter og Akademi-kerne om individuelle planer eller kollektivt vern har nå gått til tvungen lønnsnemnd og virker tilnærmet uløselig. Men i Stavanger sitter avdelingsoverlege Siri Tau Ursin ved Stavanger universitetssykehus og sier «ja takk, begge deler». Ursin ønsker seg individuelle tilpasninger med en kollektiv avtale i bunnen. Det har hennes avdeling allerede.

– Dette har vi gjort i årevis, men vi har ikke hørt om andre som har gjort det. Det krever tilstrekkelig kunnskap, men alt er innen avtaleverket og avdelingen vår er ikke dyrere enn de andre avdelingene ved sykehuset, sier Ursin.

– Både avdelingen og legene har varierende behov. Nå har vi noen ansatte som har fått barnehageplass langt unna sykehuset, slik at det er umulig å være på jobb når vi starter om morgenen. Det gjør vi tilpasninger for. Som regel tar de tiden igjen på ettermiddagen. Det passer avdelingen godt. Da har vi noen som jobber litt lengre uten at det må jobbes overtid.

Arbeidet planlegges med flere ulike rulle- og fordelingsplaner mellom legene i vaktlag er ikke alltid lik. Avdelingsoverlegen er kritisk til Spekters nye planer ut fra et driftsperspektiv:

– Jeg kan ikke se for meg at individuelle planer er et bedre planleggingsverktøy. Man burde utnytte avtaleverket som finnes på en

«Vi må se på mulighetene, heller enn å drepe enhver arbeidslyst»

Siri Tau Ursin

bedre måte heller enn å snu opp-ned på prinsipper man har brukt i årevis. Vi må se på mulighetene, heller enn å drepe enhver arbeidslyst.

– Lettere å sykmelde

Bekymring innen sykehus gjelder også arbeidssituasjonen for gravide leger. Tidligere har det vært vanlig å praktisere automatisk vaktfritak for gravide i siste trimester.

– Allerede i dag blir mange gravide bedt om å sykmelde seg fordi det er lettere for

arbeidsgiver enn å tilrettelegge og fordi kostnaden da skyves over på NAV, sier Shruti Sharma, foretakstillitsvalgt for Yngre legers forening i Møre og Romsdal.

I diskusjon med Anne-Kari Bratten har hun pekt på problemene med å gå vakt med «en klump i magen» og at manglende tilrettelegging kan knyttes til graden av midlertidige stillinger i sykehusene.

– Legeforeningen har flere eksempler på at LIS-er ikke får videreført vikariatene sine, eller blir forbigått dersom det blir kjent at de er gravide.

Å presse frem full sykmelding gjør at man går glipp av en verdifull ressurs i den planlagte driften og den enkelte legen mister utdanningsutbytte, ifølge Sharma. Uten vaktfritak mener hun følgene er klare:

– Da vil unødvendig sykemelding bli vanlig.

Kan påvirke rekrutteringen

Uro i sykehusene over vanskelige arbeidsforhold og forsvarlighet går ikke upåaktet hen blant fremtidige leger. Påtroppende Nmf-leder Eivind Valestrand forklarer bekymringen blant medstudenter ikke bare med mulighetene til å bli en god lege, men også i et behov for fritid:

– Vi i min generasjon ønsker også andre ting i livet enn bare jobb.

Julie Kalveland

julie.kalveland@legeforeningen.no
Samfunnspolitisk avdeling